

# **Příčiny záškoláctví u žáků 2. stupně základních škol**

Gabriela Billová

---

Bakalářská práce  
2015



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií

---

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Gabriela Billová**  
Osobní číslo: **H120202**  
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**  
Studijní obor: **Sociální pedagogika**  
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Příčiny záškoláctví u žáků 2. stupně základních škol**

Zásady pro vypracování:

**Zpracování rešerše a studium odborné literatury.**

**Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti záškoláctví, výchovného působení rodiny a možnosti sociálně pedagogické intervence.**

**Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.**

**Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.**

**Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.**

**Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**MARTÍNEK, Zdeněk. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2310-5.**

**KOHOUTEK, Rudolf. Základy pedagogické psychologie. Brno: Cerm, 1996. ISBN 80-85867-94-X.**

**KOLÁŘ, Michal. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3.**

**KYRIACOU, Chris. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.**

**HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.**

Vedoucí bakalářské práce:

**PhDr. Hana Včelařová**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

**23. ledna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce:

**30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2015

  
doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.  
děkanka



  
Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.  
ředitel ústavu

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby <sup>1)</sup>;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 <sup>2)</sup>;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 <sup>3)</sup> odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům. <sup>1)</sup>

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2015

Billard

<sup>1)</sup> zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávajícím zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní díla:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

## **ABSTRAKT**

Bakalářská práce je zaměřena na příčiny záškoláctví u žáků 2. stupně základních škol. Teoretická část se věnuje problematice záškoláctví. Zabývá se vlivem rodinného prostředí, školy a vrstevnických skupin ve spojitosti se záškoláctvím. Dále charakterizuje nejčastější sociálně patologické jevy a možné způsoby prevence. Praktická část popisuje kvantitativní výzkum a prezentuje výsledky dotazníkového šetření. Cílem výzkumu je zjistit nejčastější příčiny záškoláctví, a zároveň zájem rodičů o prospěch žáků, postoje žáků ke vzdělání, jejich zkušenosti se šikanou a způsoby, jak tráví volný čas.

Klíčová slova: záškoláctví, příčiny záškoláctví, sociálně patologické jevy, rodina, školní prostředí, volný čas, prevence

## **ABSTRACT**

The bachelor thesis discusses on the causes of truancy among pupils 2nd grade elementary school. The theoretical part deals with the issue of truancy. It considers the influence of family environment, school and peer groups in connection with truancy. It also characterizes most common socially pathological phenomena and possible ways of prevention. The practical part describes quantitative research and presents the results of a questionnaire. The goal of research is to identify the most frequent cause of truancy, while parents' interest in pupil achievement, pupils' attitudes towards education, their experience with bullying and ways to spend their leisure time.

Keywords: truancy, causes of truancy, socially pathological phenomena, family, school environment, leisure, prevention

## **Poděkování**

Děkuji PhDr. Haně Včelařové za odborné vedení mé bakalářské práce, za ochotu a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytla.

Dále děkuji své rodině za trpělivost a podporu po dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

## **OBSAH**

<b>ÚVOD.....</b>	<b>9</b>
<b>TEORETICKÁ ČÁST.....</b>	<b>10</b>
<b>1 CHARAKTERISTIKA ZÁŠKOLÁCTVÍ.....</b>	<b>11</b>
1.1 DEFINICE ZÁŠKOLÁCTVÍ .....	11
1.2 TYPY ZÁŠKOLÁCTVÍ.....	12
1.3 KATEGORIE ZÁŠKOLÁCTVÍ .....	12
<b>2 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY ZÁŠKOLÁCTVÍ .....</b>	<b>13</b>
2.1 VLIV RODINNÉHO PROSTŘEDÍ .....	13
2.2 NEGATIVNÍ VZTAH KE ŠKOLE.....	16
2.3 TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU A VLIV PARTY .....	17
<b>3 DALŠÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY .....</b>	<b>20</b>
3.1 LHANÍ.....	20
3.2 KRÁDEŽE .....	20
3.3 AGRESIVITA .....	21
3.4 ŠIKANA.....	22
<b>4 NÁVRHY NA OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ VÝSKYTU ZÁŠKOLÁCTVÍ.....</b>	<b>23</b>
<b>PRAKTICKÁ ČÁST .....</b>	<b>24</b>
<b>5 REALIZACE VÝZKUMU.....</b>	<b>25</b>
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	25
5.2 CÍL VÝZKUMU .....	25
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY .....	25
5.4 METODA VÝZKUMU.....	26
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	26
5.6 PRŮBĚH VÝZKUMU .....	26
5.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT .....	27
<b>6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU.....</b>	<b>28</b>
6.1 PREZENTACE ZÍSKANÝCH DAT .....	28
6.2 SHRnutí VÝSLEDKŮ .....	46
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>48</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>49</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK .....</b>	<b>51</b>
<b>SEZNAM TABULEK.....</b>	<b>52</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>53</b>



## ÚVOD

Záškoláctví v současné době představuje jeden z velmi vážných problémů společnosti. Je určitým varovným signálem, že něco nefunguje tak, jak by mělo. Nejedná se samozřejmě o žádný nový sociálně patologický jev, kořeny záškoláctví sahají do doby, kdy se školní docházka stala povinnou. Záškoláctví tehdy sice existovalo, ale spíše v ojedinělých případech.

Společenské a politické změny, ke kterým došlo v naší zemi na přelomu osmdesátých a devadesátých let, dnešní školáci nezažili. Pro současnou mladou generaci je svoboda naprostou samozřejmostí. Stejně tak jako velké množství možností, které se jim nabízí. Životní úroveň vzrostla, obchody jsou zavaleny zbožím, nabídka služeb je daleko pestřejší. Hranice jsou otevřené a je možnost vycestovat téměř kamkoliv. Dospělí lidé, ale i děti, se snaží působit bohatší, než ve skutečnosti jsou. Chudoba je považována za cosi ostudného. Dnešní děti hodnotí ostatní podle typu mobilu a značkového oblečení. Život bez počítače a internetu si ani nedokážou představit. Mnohdy v těchto oblastech mají větší přehled než jejich rodiče. K tomuto myšlení velkou mírou přispívají i média.

Současná společnost svádí k názoru, že „nic není problém“. Problém ovšem nastává v době, kdy dítě tuto situaci nezvládne. Ruku v ruce s „velkým světem plným nekonečných možností“ jdou vysoké nároky, které mohou vést k frustraci. Společnost se tak stává mnohem komplikovanější. Zákonitě následuje projev některých sociálně patologických jevů.

Má bakalářská práce se zabývá příčinami vzniku záškoláctví. V teoretické části jsem se zaměřila na problematiku záškoláctví, na jeho druhy a kategorie. Rozvedla jsem oblasti rodinného a školního prostředí a vliv vrstevníků. Jedna kapitola je věnována dalším sociálně patologickým jevům, které se mohou na základních školách vyskytovat, např. šikana, agrese, krádeže. Tyto jevy úzce souvisí se záškoláctvím a mohou stát za jeho vznikem či naopak mohou být následky chození za školu.

Praktickou část této práce tvoří výzkum, který jsem osobně prováděla v regionu Nový Jičín. K výběru místa mě vedl osobní důvod – je to mé rodné město a základní školu jsem navštěvovala právě zde. Mnou vypracovaný dotazník jsem sestavila tak, aby co nejlépe zmapoval názory a postoje žáků ve spojitosti se vzděláním, zájmem rodičů a volným časem. Výsledky výzkumu jsou přehledně zpracované v tabulkách a grafech.

## **I. TEORETICKÁ ČÁST**

## 1 CHARAKTERISTIKA ZÁŠKOLÁCTVÍ

V současné době je na základních školách záškoláctví jedním z nejzávažnějších problémů. Záškoláctví znamená úmyslné zameškávání školního vyučování. Dítě často bez vědomí rodičů neplní školní docházku. Stejně jako u jiných obtíží, ani záškoláctví nebývá jen vlastním problémem dítěte. Podílí se na něm ostatní děti, rodiče, učitelé, metody vyučování atd. Jakmile dítě jednou začne chodit za školu, přichází o výuku a je tak více a více pozadu s látkou. Učivo jej přestane bavit a do školy se mu chce ještě méně. Pokud se podaří zjistit příčinu záškoláctví, je potřeba podniknout kroky k nápravě. Místo trestu bychom raději s dítětem učinili dohodu o lepším chování (Fontana, 2003).

Hudecová (2007) uvádí, že dle některých autorů je záškoláctví výchovně problémové chování, které se neslučuje se zvyky a normami společnosti. Za důležitou skutečnost se považuje, že od záškoláctví je jen kousek dalším závažným způsobům deviantního chování.

Jak uvádí Kyriacou (2005), záškoláctví ovlivňuje nejen daného jedince, ale je to celospolečenský problém. Narušuje proces vzdělávání, důsledkem záškoláctví bývají špatné školní výsledky, záškoláci se hůře uplatňují v životě. V neposlední řadě souvisí i se zločinem.

### 1.1 Definice záškoláctví

V literatuře existuje několik úhlů pohledu a různých definic.

Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 310) definují záškoláctví jako „*zvláštní případ absentérství. Jev, kdy se žák úmyslně, bez omluvitelného důvodu a bez vědomí, popř. souhlasu rodičů se nezúčastňuje vyučování a zdržuje se mimo domov. Má zpravidla souvislost se školní neúspěšností žáka.*“

*Defektologický slovník* uvádí, že za „*záškoláctví se považuje opakovaná neomluvená absence žáka na vyučování v rozsahu desítek až stovek zameškaných hodin, aniž se žák snaží je omluvit.*“ (Sovák a kol., 2000, s. 410, 411).

Jedná o jev, kdy žáci chodí do školy spíše sporadicky. Nemívají strach ani nemají fyzické problémy z návštěvy školy. Záškoláci jsou úspěšní v dlouhodobém skrývání své školní absence před rodiči. Často se při trávení času za školou toulají po ulicích a chovají se asociálně (Elliott, Place, 2002).

Podle Čecha (2004, s. 115) je záškoláctví chápáno „jako porušení školního řádu, ale ve skutečnosti jde o provinění proti školskému zákonu, který obsahuje ustanovení o povinné školní docházce. Nezřídká je spojeno s dalšími sociálně patologickými jevy, které mají neblahý vliv na osobnostní vývoj jedince.“

## 1.2 Typy záškoláctví

Rozlišujeme záškoláctví, které má impulzivní charakter a záškoláctví účelové, plánované.

Záškoláctví podle Vágnerové (2004):

**Záškoláctví impulzivního charakteru:** Dítě si předem neplánuje, že do školy nepůjde. Jeho reakce je náhlá, nepromyšlená. Může do školy dorazit a poté odejít v průběhu vyučování. Toto záškoláctví může trvat i několik dnů, dokud rodiče nezjistí, že do školy nechodí.

**Záškoláctví účelové, plánované:** Dítě nepřijde do školy, aby se vyhnulo zkoušení, písemné práci, neoblíbenému předmětu, kvůli vyučujícímu.

## 1.3 Kategorie záškoláctví

Kyriacou (2005) uvádí tyto kategorie:

**Pravé záškoláctví:** Dítě do školy nechodí, ale rodiče si myslí, že ve škole je.

**S vědomím rodičů:** Rodiče vědí, že jejich dítě není ve škole, přesto že k tomu nemá oprávněný důvod. Často rodiče dítě doma nechají, protože mají dovolenou a jsou sami doma, nebo potřebují s něčím pomoci, či naplánují rodinný výlet nebo oslavu.

**S klamáním rodičů:** Dítě rodiče oklame, že je mu špatně a rodiče ho nechají doma. Skutečnost je ale taková, že dítěti nic není a jen se snaží něčemu vyhnout, například zkoušení nebo má obavy ze spolužáků.

**Útěky ze školy:** Dítě se do školy dostaví, nechá si zapsat přítomnost, ale během vyučování školu opustí.

**Odmítání školy:** Představa každodenního chůzení do školy činí dítěti psychické problémy.

## 2 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY ZÁŠKOLÁCTVÍ

Příčin záškoláctví bývá celá řada. Fontana (2003) uvádí tyto:

- žák je obětí týrání druhými žáky
- žák má strach z učitele nebo z nějakého trestu
- žák je ve škole velmi slabým a dalším neúspěchům se snaží předcházet tím, že do školy nechodí
- žákovi brání v docházce rodinné problémy (výpomoc doma, hlídání sourozence)
- žák se obává násilí mezi rodiči, nebo má strach, že jeden z rodičů odejde
- rodiče nepovažují vzdělání za důležité a prostřednictvím žáka, kterého nepouští do školy, vyřizují své účty se společností
- žák požívá drogy, po kterých má stav, kdy není schopen účastnit se vyučování
- žák je zapleten do trestné činnosti
- žáka škola nudí a hledá něco zajímavějšího

### 2.1 Vliv rodinného prostředí

Výchova v rodině je právně vymezena v Zákoně o rodině č. 94/1963 Sb. Je dána etickými a morálními normami společnosti. Rodiče jsou dle § 31 povinni chránit zájmy dítěte, dohlížet na něj. Mohou užívat přiměřené výchovné prostředky, při kterých ale nesmí být ohroženo zdraví a vývoj dítěte (Zákon o rodině, 1963).

Rodina tvoří určitý rámec, kde mají místo především rodiče, dítě, sourozenci. Jejich společné zážitky tvoří rodinný příběh. Rodina plní několik funkcí: biologicko-reprodukční, emocionální, ekonomickou, socializační a výchovnou (Králiková, Nečesaná, 1985).

Rodina je první prostředí, kde se dítě setkává s výchovou. Je nejdůležitějším zdrojem hodnot, norem, postojů a zkušeností. Rodiče mají povinnost zabezpečit dítě, aby nestrádalo a nedošlo k zanedbání péče.

Pro společenský vývoj je právě rodina nejdůležitějším faktorem. Vytváří se zde první vazby dítěte, které svou příslušnost k rodině považuje za samozřejmost. Uspokojuje většinu jeho potřeb. Rodiny jsou ovlivňovány po etnické a socioekonomické stránce. Proto

jsou velké rozdíly v chování mezi členy rodiny. Rozpady rodin a nárůst dětí počatých mimo manželství vedou k velkému počtu rodin s jedním dítětem a rodin s nevlastním rodičem. Tradiční norma, která předpokládala, že otec chodí do práce, zatímco matka zůstává doma, v dnešní době ve větší míře neplatí (Fontana, 2003).

Jak uvádí Vágnerová (2004), rodiče jsou vzorem různého způsobu chování. Mohou se stát vzorem, ideálem, kterému se chce dítě přiblížit (vzor dospělého chování). Rodiče dávají svému dítěti emoční oporu a ovlivňují uspokojování potřeby seberealizace. Důležitým mezníkem v životě dítěte je vstup do školy. Touto událostí většinou dítě získává nové postavení v rodině. Rodina je pro dítě emočně nejvýznamnější a rodiče představují velkou autoritu v postoji ke škole. Dítě se ve škole často rozvíjí pod tímto vlivem. Pro pozici dítěte je důležité, jaká měli rodiče očekávání. Dítě jejich očekávání může uspokojovat, ale také nemusí.

Rodiče by měli být svým dětem dobrým příkladem. Tím, jak se chovají, ovlivňují chování svých dětí. To, co děti vidí u svých rodičů, to považují za správné, normální. Chování rodičů ovlivňuje děti v názorech na společnost, na odlišnosti jiných lidí jako je například handicap, náboženství, odlišná barva kůže. Věk, životní zkušenosti a především zralost rodičů je důležitým faktorem při výchově.

Ne všechny děti žijí se svými rodiči. Vyrůstají v dětských domovech, ústavech, u svých adoptivních rodičů nebo u pěstounů.

Fontana (2003) uvádí čtyři druhy výchovných stylů:

**Autoritativní:** Rodič vyžaduje od dítěte odpovídající chování jeho věku a schopnostem. Je vřelý, o své dítě pečuje, zajímá se o jeho názory a pocity. Svá rozhodnutí dokáže zdůvodnit.

**Autoritářský:** Rodič prosazuje svoji moc, o oboustrannou komunikaci nestojí, vyžaduje poslušnost, tvrdou práci a úctu k autoritě.

**Shovívavý:** Rodič od dítěte moc nepožaduje. Je přijímající, reagující a orientovaný na dítě.

**Zanedbávající:** Rodič nemá na dítě čas, je příliš zaměstnaný svými činnostmi. Nemá zájem o dění kolem svého dítěte, neví si citům nebo názorů dítěte.

Kyriacou (2005) uvádí, že právě vliv rodiny je nejzávažnějším důvodem, který zapříčiňuje záškoláctví. Opírá se o studie Grahama a Bowlinga, které odhalily, že záškoláci často

mívají nedobré vztahy s rodiči. Ti mnohdy ani nevědí, kde a s kým se jejich dítě pohybuje a co dělá. Dalším důvodem k záškoláctví je podle studie nezodpovědný přístup rodičů ke vzdělání jejich dětí a špatná péče.

Právě rodiče mají děti naučit, co je správné a co nesprávné, jak se mají chovat. Často lze vypožorovat, že v případech, kdy rodiče nepovažují školu a vzdělání za důležité, měli oni sami v dětství problémy se různými typy asociálního chování. Co sami neumí, co nemají zažité, nemohou naučit ani své děti.

Přichází-li dítě z rodiny, která mu vštěpuje výrazně odlišné normy, dochází ke konfliktu jak názorovému tak citovému. Jedná se často o rodiny sociálně a ekonomicky oslabené, patřící k etnické menšině, nebo se jedná o rodinu agresivní a násilnou. Pokud si dítě přivlastní hodnoty školy (spořivost, sebeovládání, ambice, respekt k autoritě atd.), doma jej nikdo neocení a navíc může sklidit posměch anebo trest. Nesoulad mezi rozdílnými normami domova a školy může pak dítě vyřešit tak, že se chová jinak ve škole a jinak doma, nebo školu či domov zavrhne. Dostává se tak do situace, že začne mít problémy s osobní identitou. (Fontana 2003).

Se záškoláctvím jsou úzce spojené útky a toulky. Mohou být projevem psychického onemocnění, častěji jsou však způsobeny špatnou adaptací dítěte. V některých případech dítě utíká, aniž by svůj čin předem plánovalo. Dítě může utéct neplánovaně bez jídla, málo oblečené. V tomto případě hrozí nebezpečí vyčerpání, nachlazení, omrzlin atd. Dále dítě může k útěku vést touha po dobrodružství. Reaktivní útky jsou mezi dětmi nejčastější. Dítě nevidí východisko z nějaké tíživé situace ve škole nebo doma a rozhodne se řešit problémy touto cestou. Většinou se schová blízko svého bydliště nebo u příbuzných či známých, u kterých se cítí v bezpečí. Toulky navazují většinou na útěk a někdy bývají spojeny se záškoláctvím. Dítě dopouštějící se toulky bývá citově chladné, bez vztahu k domovu. Promyslí si a naplánuje, kam předem půjde. Po nalezení takového dítěte je nutná spolupráce rodičů s odborníkem a terapeutická léčba (Martínek, 2009).

Dále Martínek (2009) uvádí, že základ jakéhokoliv patologického chování je třeba hledat v rodině. Na dítě může doléhat negativně přehnaná péče a vysoké nároky ze strany rodičů. Nepříznivě se může projevovat ale také nezáměr o dítě, o školu a školní prospěch. Dále pak má značný negativní vliv nejednotnost výchovného působení a přílišné zaměření rodičů na profesní a ekonomické aktivity. Dítě může mít pocit, že nikam nepatří, že rodičům na něm

nezáleží. Cítí se nejistě, je neklidné a zmatené. Snaží se najít prostředí, kde mu bude dobře. Většinou přilne k záškoláctví a k partám.

## 2.2 Negativní vztah ke škole

*„Vyučování je záměrné (cílevědomé) a systematické působení učitele na žáka s cílem vštípit mu určité vědomosti, dovednosti a návyky, způsoby chování a charakterové vlastnosti.“* (Kohoutek, 1996, s. 8).

Školu vnímáme jako přechod z rodiny do společnosti. Má funkci výchovnou a vzdělávací. Kromě vzdělávání slouží také k uspokojování socializačních potřeb společnosti a jejích členů. Obecné cíle výchovy a vzdělávání jsou rozpracovány do řady dílčích cílů, s kterými se dále pracuje v jednotlivých školách. Každá škola si kromě obecných cílů vytváří i vlastní představu o tom, čeho chce dosáhnout. Má svou vizi. Ta bývá odvozována z tradice školy a je vyjádřena v představě ideálního žáka. Dítě, které vstupuje do školního prostředí, je nuceno se adaptovat na požadavky dané školy. (Havlík, Kořa, 2007).

Podle Vágnerové (2005a) ty schopnosti, které společnost považuje pro další život za nezbytné, rozvíjí v žácích škola a její prostředí. Každý člověk si vytvoří ke škole jiný vztah, tedy i k normám a hodnotám celé společnosti a také k vlastnímu postavení.

Hlavním zákonem je zákon č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Dle § 36 je školní docházka povinná pro děti po dobu devíti školních let, nejvýše do 17 let věku dítěte. § 22 stanovuje povinnosti žáků řádně docházet do školského zařízení a řádně se vzdělávat, dodržovat vnitřní řád a předpisy, plnit pokyny učitelů, informovat školu o změně zdravotní způsobilosti či zdravotních obtížích, zajistit, aby dítě docházelo řádně do školského zařízení, účastnit se na vyzvání ředitele školy projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání. Ředitel školy vypracovává a vydává vnitřní řád. Řád obsahuje práva a povinnosti dětí, provoz a režim školy, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, podmínky zacházení s majetkem a způsob evidence dětí. Vnitřní řád školy musí být veřejně dostupný a všichni se s ním musí seznámit. Obecné cíle vzdělávání jsou: rozvoj osobnosti poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, získání všeobecného vzdělání, pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností, pochopení a uplatňování principu



rovnosti žen a mužů ve společnosti, utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu, poznání světových a evropských hodnot a tradic (Heřmanová, Macek, 2009).

Jůva (2001) uvádí, že se škola snaží právní a pedagogicko-organizační normy přenést do obsahu vyučování, avšak skutečné účinky vyplývají ze vztahů mezi školou a motivací a schopností dětí.

Učitelé by měli vědět, co učí a proč to tak učí. Měli by učit tak, aby děti chodily do školy rády. Učitel by měl podle Nelešovské (2005) naplnit představy rodičů, žáků i státu. Měl by být jednak hnací silou společenských změn a pokroku a zároveň předávat tradiční, ustálené hodnoty.

Děti tráví ve škole podstatnou část dne. Pokud mají ke škole kladný vztah, jde jim učení lépe. Žáci, kterým se ve škole nedaří, bývají často kvůli problémům s učením káráni, trestáni. U těchto dětí vzniká brzy pocit méněcennosti. Pokud dítě nastoupí do školy nezralé, může mít negativní vztah ke škole již od začátku povinné docházky. Je proto velmi důležité rozpoznat školní zralost před vstupem do školy. Motivem odporu ke škole však mohou být i mimořádné schopnosti a vědomosti. Nadané děti vyžadují individuální přístup. Pokud učitel nerespektuje potřeby nadaného dítěte, nedokáže ho ve svých hodinách zaměstnat v jeho prospěch, začne se dítě v hodinách nudit a ruší. I přehnané nároky na dítě mohou způsobit negativní vztah ke škole. Příčin odporu ke škole je několik. Můžeme se v tomto případě setkat i s psychickou poruchou nazývanou školní fobie. Můžeme se setkat s dítětem nezralým, které nerespektuje autoritu, je zvyklé dělat si, co chce. U takových dětí také dochází ke špatnému přizpůsobení školnímu režimu. Častá neúspěšnost bývá u dětí s nižší úrovní rozumových schopností, se specifickými vývojovými poruchami učení a dětí s mimořádným nadáním. Ve třídě také nemusí vždy dobře fungovat mezilidské vztahy. Děti mohou mít negativní vztah k učiteli, některé z dětí nezapadne do kolektivu. Může zde nastat problém zesměšňování, ponižování (Martínek, 2009).

### **2.3 Trávení volného času a vliv party**

Pojem volný čas můžeme charakterizovat jako čas, kdy nevykonáváme činnosti pod tlakem závazků. Je to činnost, kam vstupujeme s očekáváním a pro kterou bychom se měli svobodně rozhodnout. Hlavními funkcemi volného času jsou odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.

*„Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty.“ (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2002, s. 13).*

Je velmi důležité, aby se děti již ve školním věku naučili svůj volný čas správně využívat. Nejprve tráví svůj volný čas se svými vrstevníky, venku, na dětských hřištích. Rodiče by měly svým dětem nabídnout také jinou formu, ať již v nějakém zájmovém kroužku nebo ve sportovním oddíle. V žádném případě by ale dítě neměli nutit do aktivity, kterou dělat nechce. Rodiče si tak v některých případech plní své nesplněné sny prostřednictvím svých dětí, a to tak, že chtějí mít ze svého syna například úspěšného fotbalistu a z dcery vynikající klavíristku. Bez ohledu na to, zda o to dítě samotné stojí.

Každému dítěti by měla být dána možnost k naplňování volného času. Toto právo obsahuje Úmluva o právech dítěte. Zařízení nejen při školách (školní družiny, školní kluby atd.) jen nenaplňují volný čas, ale také k volnému času vychovávají. Pomocí různých aktivit se děti učí smysluplně využívat volný čas (Hájek, Pávková, 2011).

K další institucím, které zajišťují výchovu mimo vyučování, patří střediska volného času, domovy mládeže, základní umělecké školy, jazykové školy. Tyto instituce zajišťují prevenci před asociálním chováním žáků. Nejsou však stoprocentní zárukou, že se žák nezačne chovat patologicky.

Dítě se během svého vývoje postupně odpoutává od rodiny a přimyká ke skupině vrstevníků. V malé skupině, jako je parta, se rychleji učí soužití, přizpůsobení se a společné činnosti. Pozitivní či negativní charakter tohoto začleňování závisí na obsahu činnosti party a také na stupni sociální integrace v partě i v rodině. Parta se může dítěti jevit jako náhradní rodina. Nachází zde, mnohdy jen fiktivně, to, co ve své rodině nebo ve školním prostředí nenašlo – pocit uznání, soudržnosti, aktivity a přátelství (Štípek, 1986).

Podle Martínka (2009) dítě, které nenachází v rodině jistotu a zázemí, má blízko k tomu, zapojit se do party s nevhodným programem. Party a gangy s kriminálním programem u nás nejčastěji vznikají z podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají (vyrůstají na stejném sídlišti atd.). Tyto skupiny si vytvoří vlastní systém hodnot a chovají se velmi autonomně.

Vymykají se standardnímu sociálnímu chování a normám. Záškoláctví často bývá jednou z podmínek přijetí. Parta má svého vůdce, kterého všichni ostatní respektují, obdivují ho a vzhlíží k němu. Dítě tak čas místo ve škole tráví s partou a může se dopouštět různé trestné činnosti.

### 3 DALŠÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Sociálně patologické jevy, které se mohou objevit na základních školách, jsou například šikana, agrese, krádeže. Tyto jevy mohou stát za vznikem záškoláctví nebo naopak to mohou být následky chození za školu.

#### 3.1 Lhaní

Ne vždy odpovídá chování dětí vědomě zastávaným postojům. Jak uvádí Fontana (2003), děti si kolikrát selhání uvědomují, avšak samotné výčitky nestačí k tomu, aby se příště zachovaly jinak. Díky tomuto rozporu mezi postoji a chováním jsou často děti neklidné.

Festinger (1962) tento jev nazývá nesoulad. Tento nesoulad vzniká, zastává-li dítě určitý postoj a následně zjistí, že jeho chování je v rozporu. Aby tomuto rozporu zamezilo, zkusí si dítě jednu z rozporných proměnných a přizpůsobí tak své přesvědčení o tom, jaká je pravda.

Tato situace často vede k tomu, že děti začnou vědomě lhát. Lhaním odstraňují nesoulad a mění tak i své postoje. Jsou-li ve věku, kdy si dokážou uvědomit rozdíl mezi pravdou a nepravdou, jedná se o **pravou lež**. Tato lež zpravidla sleduje nějaký cíl. Někdy si ale děti své počínání neuvědomují nebo se nedokážou přesně vyjádřit. Je proto potřeba posuzovat lhaní z hlediska věku dítěte. Vypráví-li děti dlouhé, neskutečné příběhy, jedná se o **bájnou lež**. Počínají tak, aby na sebe strhly pozornost. Toto chování je typičtější pro žáky na prvním stupni, ale může se objevit i v pozdějším věku. V tomto případě již bývá spojováno s některou z psychických poruch (Martínek, 2009).

Autorka se domnívá, že vždy je třeba rozlišit, o jaký druh lhaní se jedná a hlavně jaký důvod k tomuto chování dítě mělo. Častým spouštěčem lhaní bývá strach. Většinou strach z reakce rodičů nebo učitelů. Proto je důležité dítěti vysvětlit, že lhaní bývá mnohdy vážnější problém, než sama skutečnost, kvůli které dítě lhalo. Takto zbytečně ztrácí u rodičů důvěru. Také samotní rodiče musí k tomuto postupu přispívat, a to klidným a vstřícným jednáním.

#### 3.2 Krádeže

Podle Martínka (2009) si děti předškolního a někdy i mladšího školního věku si ještě zcela neuvědomují zcizení předmětu či hračky. Podlehnu v daném okamžiku nutkové potřebě

tuto věc vlastnit. Nic nepromýšlí, jednání není plánované. Spíše se jedná o zkratovité jednání.

Děti staršího věku mohou krást z různých důvodů. U dětí přistižených při krádeži je důležité pochopit důvody. Na základě toho můžeme poznat, jaké problémy dítě má. (Říčan, Krejčířová, 1995).

Na krádežích mívá zpravidla velký vliv prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. V některých rodinách je krádež považována za naprosto běžnou a rodiče k tomuto chování vedou i své děti. Spouštěčem krádeží na základní škole může být touha po věci, kterou má jiné dítě nebo příslušnost k nějaké partě. Pokud známe viníka krádeže, ale neznáme motiv činu, neměli bychom viníka trestat (Martínek, 2009).

Nemusí se vždy jednat o děti ze sociálně slabých rodin. Pokušení něco vlastnit může v některých případech přemoci dítě, které má naopak v životě vše a touží mít ještě více.

V případě krádeže by si dítě mělo uvědomit svou vinu, ale zároveň by i nadále mělo cítit ze strany rodičů i školy podporu a přízeň (Fontana, 2003).

### 3.3 Agresivita

Podle Portmannové (1996) se agresivní chování dětí již v minulosti označovalo jako chování rušivé a nezvládnutelné. V současné době se poukazuje na skutečnost, že dnešní děti a mládež jsou zaměřeny pouze na sebe a že agresivity mezi nimi přibývá.

Dělení agrese podle Martínka (2009):

- fyzická aktivní přímá agrese: dítě ostatní bije, ponižuje, využívá fyzické síly
- fyzická aktivní nepřímá agrese: dítě přihlížení, jak je oběti ubližováno, samo se na agresi nepodílí
- fyzická pasivní přímá agrese: dítě brání druhému dítěti v dosahování cílů, ničí mu pomůcky, znehodnocuje pracovní výsledky
- fyzická pasivní nepřímá agrese: dítě odmítá požadavky, například neuvolnění místa v lavici
- verbální aktivní přímá agrese: dítě ostatním nadává, uráží je, slovně ponižuje

- verbální aktivní nepřímá agrese: dítě šíří pomluvy, ostatním se posmívá, úmyslně špatně napovídá při zkoušení
- verbální pasivní přímá agrese: dítě ignoruje druhé dítě, odmítání odpovídat na pozdravy, otázky
- verbální pasivní nepřímá agrese: dítě přihlíží nespravedlivé kritice a nereaguje na tuto situaci

### 3.4 Šikana

Šikana již není pouhou záležitostí věkové období puberty a adolescence, ale posunuje se do období mladšího školního věku. Přibývá bezohlednosti a brutality mezi dětmi již v raném dětství.

Slovo šikana pochází z francouzského slova „chicane“ a znamená zlomyslné obtěžování, týrání, pronásledování, sužování. U nás zavedl pojem šikana pražský psychiatr Petr Příhoda, který se nebál vystoupit a o této věci promluvit před veřejností.

*„Šikanování je nebezpečně rozbujelou sociální nemocí ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupiny, včetně rodiny a společnosti vůbec.“* (Kolář, 2001).

Některé příčiny šikany jsou viditelné na první pohled, jiné se dají objevit, až když nahlédneme pod povrch problému. V šikaně mezi chlapci lze vyzorovat tlak k mužnosti. Nutí chlapce, aby se chovali tak, jak se od nich očekává. Aby se nebáli rány a aby ji v případě nouze také sami dovedli dát. Dalším motivem je touha po moci, přání ovládnout druhého. Ve většině dětí dřímá motiv krutosti. Moc se nehovoří o skutečnosti, že by se sadismus vyskytoval již u dětí na základní škole, ale bohužel to tak je. Určitou roli hraje také zvědavost, jak se druhý zachová ve strachu, bolesti. Se zvědavostí souvisí také nuda a touha po zážitcích. Cílem je se pobavit bezcítěně a bez mravních zábran (Říčan, 1995).

Šikana je případ od případu různě závažná. Někdy se vyskytuje tam, kde bychom to vůbec nečekali. Pedagogové se často mýlí a za šikanu považují to, co není, a naopak to, co je šikanou, mnohdy přehlédnou.

## 4 NÁVRHY NA OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ VÝSKYTU ZÁŠKOLÁCTVÍ

Vstřícná a otevřená komunikace mezi žáky a učitelem je první možností, jak snížit výskyt záškoláctví. Hlavní úlohu při vytváření vztahu mezi učitelem a žákem má osobnost učitele, jeho pedagogicko-psychologické schopnosti. Ne každý oblíbený učitel musí mít autoritu a naopak. Učitelé by měli s žáky neustále hovořit. Poznat blíže samotného žáka, jeho rodinnou situaci, ale i zdravotní stav, zájmy, mimoškolní aktivity apod. Pokud si učitel získá důvěru žáků, dosáhne u nich snadněji plnění úkolů, může vzbudit zájem k některým předmětům, upevní kázeň. Důvěřuje-li žák svému učiteli, dokáže s ním otevřeně komunikovat (Nelešovská, 2005).

Škola by měla zajistit poradenskou službu na škole (výchovný poradce, školní metodik prevence, popř. školní psycholog). Dále zahrnout problém záškoláctví do Minimálního preventivního programu na školách. Tento program je dlouhodobým preventivním programem a vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu. V programu jsou jasně definované krátkodobé a dlouhodobé cíle a je naplánován tak, aby mohl být řádně proveden. K realizaci projektů realizovaných jako součást Minimálního preventivního programu nebo k jeho zabezpečení může škola využít dotačního řízení MŠMT.

Prevenici záškoláctví zajistit prostřednictvím školního řádu a na začátku školního roku s tímto seznámit rodiče i žáky. Dále by měla škola aktivně spolupracovat s rodiči, nabídnout dětem více možností využití volného času.

Spolupráce rodiny a školy je pro dítě velice důležitá. Jůva (2001) uvádí, že v případě projevu poruchy u žáka, by měla v jeho následném resocializačním procesu vždy fungovat koordinace školy s rodinou.

## **II. PRAKTICKÁ ČÁST**



## 5 REALIZACE VÝZKUMU

Výzkum se zaměřuje na zjištění, jaké jsou nejčastější příčiny záškoláctví u žáků na 2. stupni základních škol v regionu Nový Jičín. Dále se zaměřuje na zájem rodičů o prospěch svých dětí, na názory a postoje žáků na vzdělání, na jejich zkušenosti se šikanou a na způsoby, jakými tráví volný čas.

### 5.1 Výzkumný problém

Příčiny záškoláctví plynoucí z působení rodinného a školního prostředí a vlivu vrstevníků.

### 5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit nejčastější příčiny záškoláctví u žáků 2. stupně základních škol v regionu Nový Jičín.

#### Dílčí cíle:

1. zjistit míru záškoláctví na 2. stupni základních škol zvoleného regionu
2. zjistit, jak záškoláctví souvisí s výchovným působením rodiny
3. zjistit, jaké zkušenosti mají žáci se šikanou
4. zjistit, jaký vztah mají žáci ke vzdělání
5. zjistit, jakými způsoby tráví žáci volný čas

### 5.3 Výzkumné otázky

Z dílčích byly dále zvoleny tyto výzkumné otázky:

1. Jaká je míra záškoláctví na 2. stupni základních škol zvoleného regionu?
2. Jaký vztah mají žáci ke vzdělání?
3. Jak souvisí záškoláctví s výchovným působením rodiny?
4. Jaké zkušenosti mají žáci se šikanou?
5. Jakými způsoby tráví žáci volný čas?

Jedná se o výzkum popisný, z toho důvodu nejsou uvedeny hypotézy.

## 5.4 Metoda výzkumu

Byl zvolen anonymní dotazník, který se pro kvantitativní výzkum jeví jako nejvhodnější. Pro respondenty je časově nenáročný, přesto lze získat mnoho informací za poměrně krátkou dobu. Struktura dotazníku je tvořena třemi částmi, jak uvádí Gavora (2000). První část obsahuje hlavičku, vysvětlení cíle dotazníku a pokyny, jak dotazník vyplnit. Druhou část tvoří vlastní otázky. Třetí část obsahuje poděkování za spolupráci při vyplňování. Dotazník obsahuje celkem 15 uzavřených otázek. Vzorový dotazník je součástí příloh bakalářské práce.

## 5.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří žáci na 2. stupni základních škol v regionu Nový Jičín. Výzkum byl proveden na dvou základních školách. Po dohodě s řediteli škol byla vždy vybrána jedna třída z každého ročníku (6. – 9. třída), celkem tedy 8 tříd.

## 5.6 Průběh výzkumu

V první fázi byl realizován pilotní výzkum. Zúčastnilo se ho 12 respondentů shodné věkové skupiny. Po ukončení pilotního výzkumu byly respondentům položeny doplňující otázky, které zjišťovaly srozumitelnost a přehlednost dotazníku. Na základě těchto odpovědí byly některé položky v dotazníku upraveny. Získaná data nebyla vyhodnocována.

Samotný výzkum se konal v měsících březen – duben 2015. Autorka se v dohodnutý termín dostavila do škol. Ve vybraných třídách byly na začátku vyučovací hodiny za přítomnosti vyučujícího rozdány dotazníky. Žákům bylo podrobně vysvětleno, jak dotazník vyplnit, k jakému účelu výzkum slouží a co je jeho cílem. Bylo zdůrazněno, že dotazníky jsou anonymní a odevzdají se do přenosného boxu, které patří autorce. Tento postup byl zvolen z důvodu, aby žáci neměli obavy, že může jejich dotazník, například podle písma, někdo identifikovat. Osobní přítomnost autorky byla časově náročná, ale zajistila stoprocentní návratnost dotazníků.

Celkem bylo ve všech osmi třídách rozdáno 192 dotazníků. Z toho bylo 7 dotazníků vyřazeno pro nesmyslné odpovědi či vulgární výrazy. Ke konečnému zpracování a vyhodnocení získaných dat bylo použito 185 dotazníků.

## 5.7 Způsob zpracování dat

Data byla nejdříve zpracována ručně, pomocí čárkovací metody. Dotazníky byly rozříděny podle pohlaví a dále na záškoláky a ne-záškoláky. Dále byla data pomocí programu MS Excel zpracována do tabulek absolutní a relativní četnosti. Pro větší přehlednost u některých položek byly vytvořeny grafy, u kterých jsou výsledky znázorněny v procentech.

## 6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Data z dotazníku jsou prezentována v tabulkách. Pro lepší orientaci jsou rozdělena do kategorií podle pohlaví respondentů a podle jejich zkušenosti se záškoláctvím. Kategorie jsou čtyři – záškoláci, ne-záškoláci, záškolačky, ne-záškolačky.

Prezentace dat je rozdělena do pěti skupin podle výzkumných otázek. Ke každé výzkumné otázce náleží v dotazníku několik položek. Každá položka je vyhodnocena v tabulce. Pro větší přehlednost je k tabulce vytvořený graf a napsaný krátký komentář.

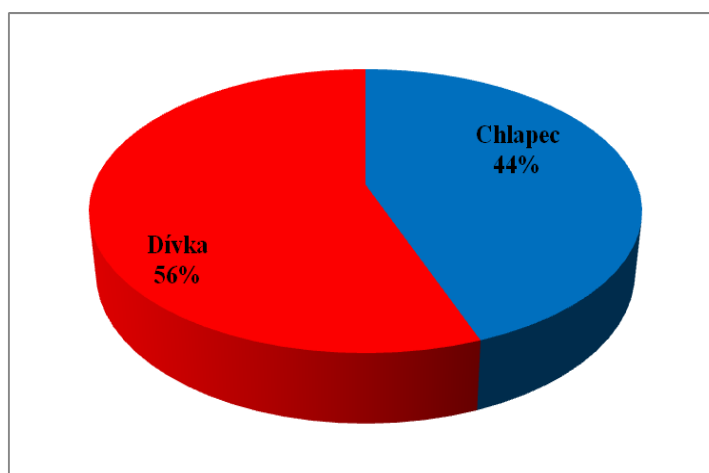
Shrnutí dat obsahuje odpovědi na výzkumné otázky.

### 6.1 Prezentace získaných dat

Úvodní položka: Jsem:

*Tabulka 1: Pohlaví respondentů*

ODPOVĚĎ	Žáci	
	$\Sigma$	%
Chlapec	82	44,32
Dívka	103	55,68
CELKEM	185	100,00



Graf 1: Pohlaví respondentů

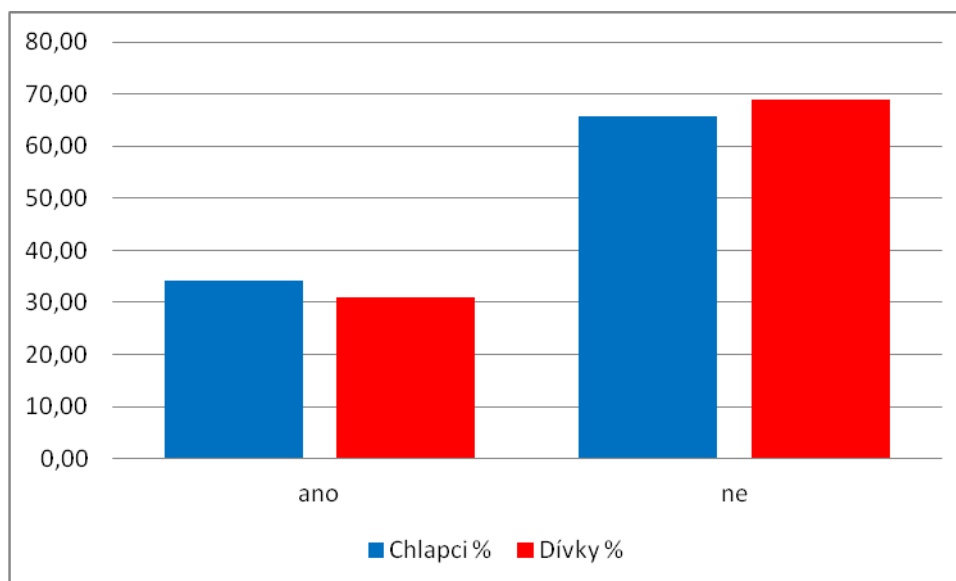
## 1. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaká je míra záškoláctví na 2. stupni ZŠ zvoleného regionu?

- položky v dotazníku č. 12, 13, 14, 15

### Položka č. 12: Byl/a jsi někdy za školou?

Tabulka 2: Byl/a jsi někdy za školou?

ODPOVĚĎ	Chlapci		Dívky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ano	28	34,15	32	31,07	<b>60</b>	<b>32,43</b>
ne	54	65,85	71	68,93	<b>125</b>	<b>67,57</b>
<b>celkem</b>	<b>82</b>	<b>100,00</b>	<b>103</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>



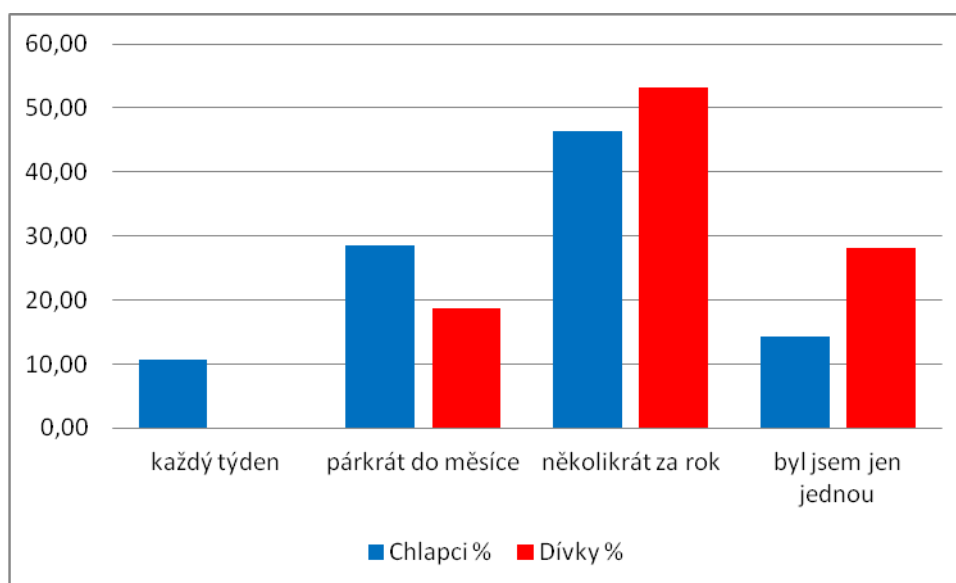
Graf 2: Byl/a jsi někdy za školou?

Ze 185 dotazovaných (tj. 100 %) uvedlo 60 žáků (tj. 32 %), že někdy byli za školou. Z celkového počtu 82 chlapců (tj. 100 %) jich má zkušenost se záškoláctvím 28 (tj. 34 %). Z počtu 103 (tj. 100 %) dívek uvedlo zkušenost se záškoláctvím 32 (tj. 31 %).

## Položka č. 13: Jak často chodíš za školu?

Tabulka 3: Jak často chodíš za školu?

ODPOVĚĎ	Chlapci		Dívky		CELKEM	
	$\Sigma$	%	$\Sigma$	%	$\Sigma$	%
každý týden	3	10,71	0	0,00	3	5,00
párkrát do měsíce	8	28,57	6	18,75	14	23,33
několikrát za rok	13	46,43	17	53,13	30	50,00
byl jsem jen jednou	4	14,29	9	28,13	13	21,67
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>60</b>	<b>100,00</b>



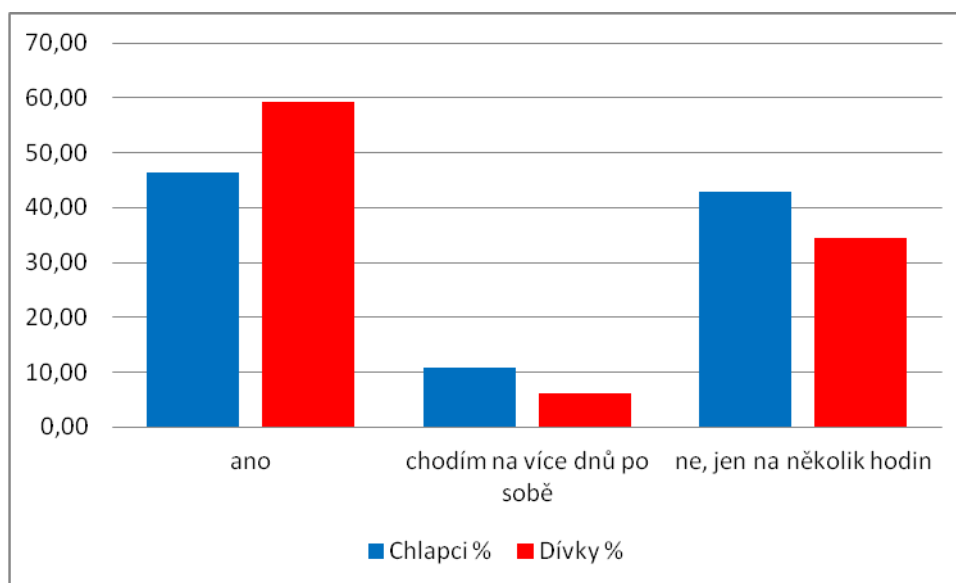
Graf 3: Jak často chodíš za školu?

Z tabulky č. 2 lze vyčíst, že polovina žáků (30 tj. 50 %) chodí za školu několikrát za rok. Zajímavým zjištěním je skutečnost, že možnost záškoláctví každý týden neoznačila žádná dívka. Z chlapců tuto možnost označili 3 (tj. 11 %). Možnost, že za školou byl žák jen jednou, označilo 9 dívek (tj. 28 %), ale jen 4 chlapci (tj. 14 %).

## Položka č. 14: Chodíš za školu na celý den?

Tabulka 4: Chodíš za školu na celý den?

ODPOVĚĎ	Chlapci		Dívky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ano	13	46,43	19	59,38	32	53,33
chodím na více dnů po sobě	3	10,71	2	6,25	5	8,33
ne, jen na několik hodin	12	42,86	11	34,38	23	38,33
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>60</b>	<b>100,00</b>



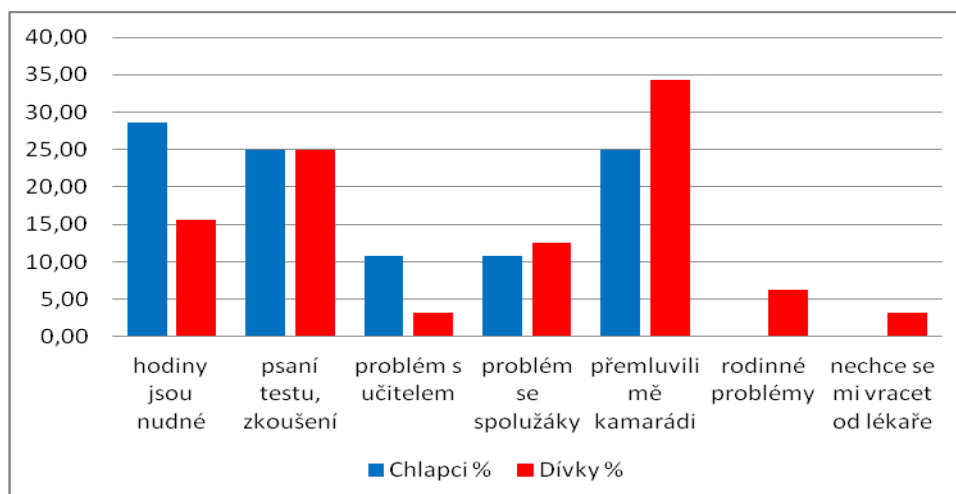
Graf 4: Chodíš za školu na celý den?

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že 32 žáků (tj. 53 %) chodí za školu na celý den. 23 žáků (tj. 38 %) uvedlo, že chodí jen na některé hodiny. Varující je skutečnost, že již na základní škole chodí 3 chlapci (tj. 11 %) a 2 dívky (tj. 6 %) za školu chodí na více dnů po sobě.

## Položka č. 15: Jaký je důvod, proč chodíš za školu?

Tabulka 5: Jaký je důvod, proč chodíš za školu?

ODPOVĚĎ	Chlapci		Dívky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%
hodiny jsou nudné	8	28,57	5	15,63	13	21,67
test, zkoušení	7	25,00	8	25,00	15	25,00
problém s učiteli	3	10,71	1	3,13	4	6,67
problém se spolužáky	3	10,71	4	12,50	7	11,67
přemluvili mě kamarádi	7	25,00	11	34,38	18	30,00
rodinné problémy	0	0,00	2	6,25	2	3,33
nechce se mi vracet od lékaře	0	0,00	1	3,13	1	1,67
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>60</b>	<b>100,00</b>



Graf 5: Jaký je důvod, proč chodíš za školu?

Výsledky vypovídají o tom, že za nejčastější důvod k záškoláctví označilo 18 žáků (tj. 30 %) možnost, že je přemluvili kamarádi, dále 15 žáků (tj. 25 %) uvedlo, že se měla psát písemka nebo zkoušení a pro 13 žáků (tj. 22 %) jsou hodiny nudné.



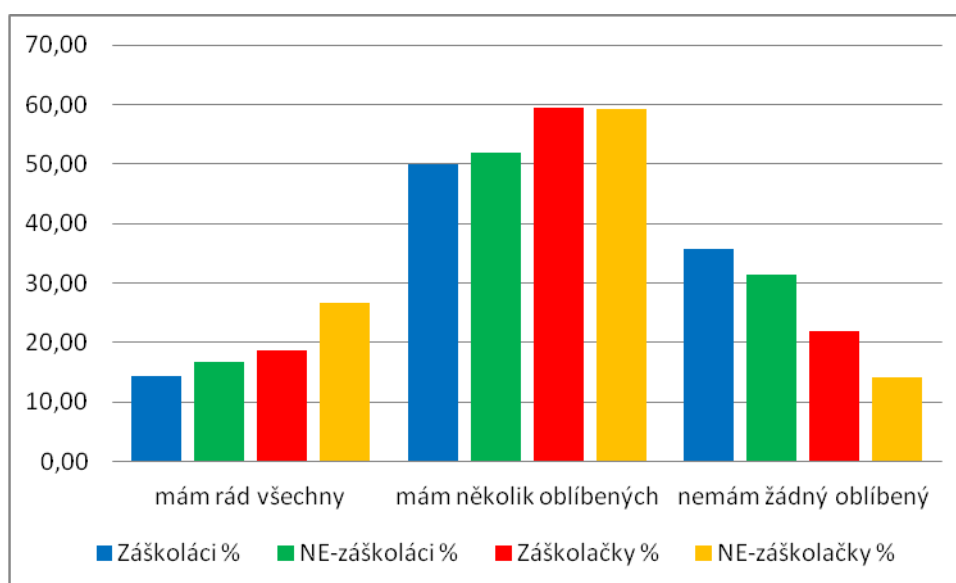
## 2. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaký vztah mají žáci ke vzdělání?

- položky v dotazníku č. 1, 2, 3

### Položka č. 1: Máš ve škole své oblíbené předměty?

Tabulka 6: Máš ve škole své oblíbené předměty?

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
mám rád všechny	4	14,29	9	16,67	6	18,75	19	26,76	38	20,54
mám několik oblíbených	14	50,00	28	51,85	19	59,38	42	59,15	103	55,68
nemám žádný oblíbený	10	35,71	17	31,48	7	21,88	10	14,08	44	23,78
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

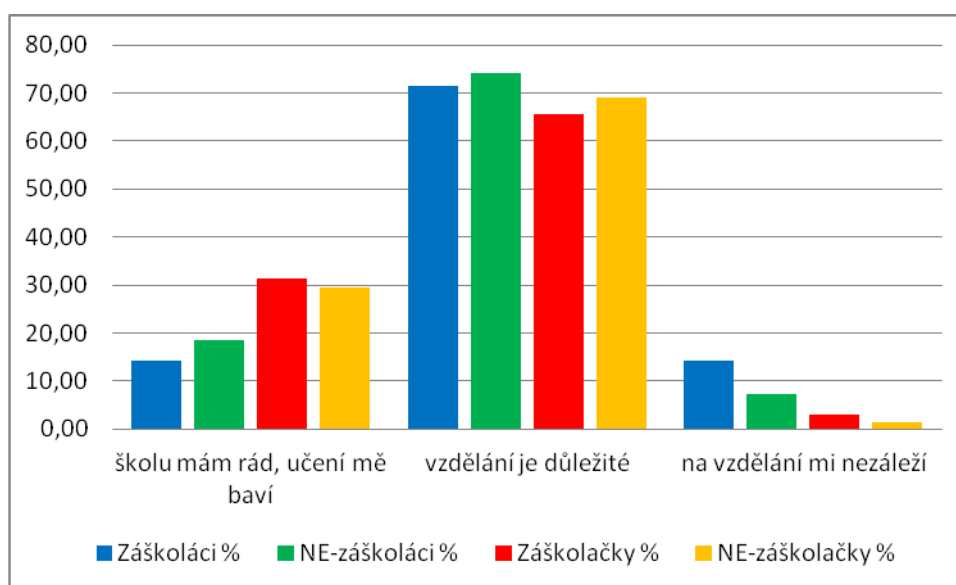


Graf 6: Máš ve škole své oblíbené předměty?

Ze zjištěných údajů lze vyčíst, že 103 žáků (tj. 56 %) má své oblíbené předměty. Celá třetina chlapců (17 tj. 33 %) uvedla, že nemá žádný oblíbený předmět. Možnost, že žáci mají rádi všechny předměty, nejvíce označily dívky ne-záškolačky (19 tj. 27 %).

**Položka č. 2: Jaký máš názor na školu a na vzdělání?***Tabulka 7: Jaký máš názor na školu a na vzdělání?*

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
školu mám rád/a, učení mě baví	4	14,29	10	18,52	10	31,25	21	29,58	45	24,32
vzdělání je důležité	20	71,43	40	74,07	21	65,63	49	69,01	130	70,27
na vzdělání mi nezáleží	4	14,29	4	7,41	1	3,13	1	1,41	10	5,41
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

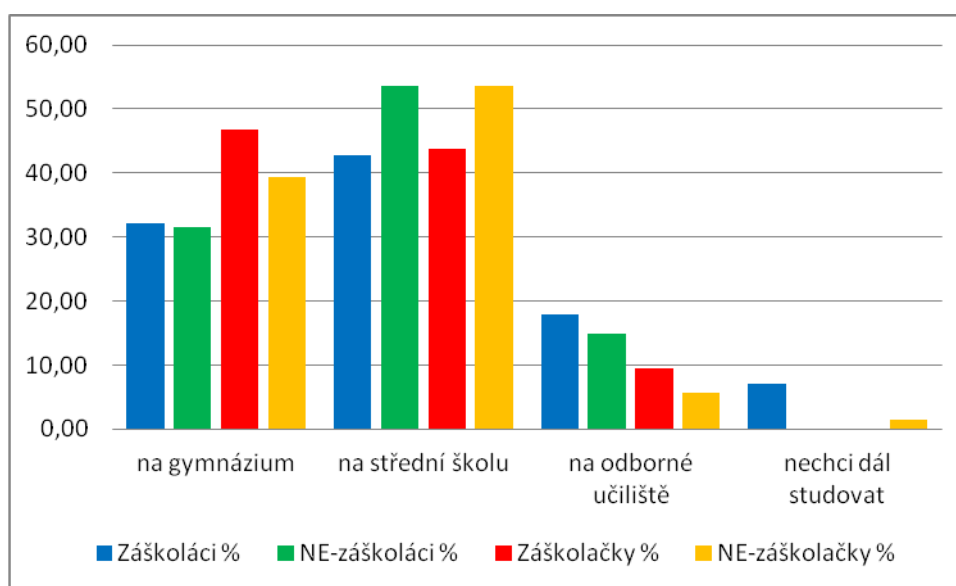
**Graf 7: Jaký máš názor na školu a na vzdělání?**

Z celkového počtu 185 žáků (tj. 100 %) považuje 130 žáků (70 %) vzdělání za důležité, proto do školy chodí. Dalších 45 žáků (tj. 24 %) uvedlo, že do školy chodí rádi a učení je baví. Deseti žákům (tj. 6 %) na vzdělání nezáleží.

## Položka č. 3: Na jakou školu by si chtěl/a jít po ukončení ZŠ?

Tabulka 8: Na jakou školu by si chtěl/a jít po ukončení ZŠ?

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
na gymnázium	9	32,14	17	31,48	15	46,88	28	39,44	<b>69</b>	<b>37,30</b>
na střední školu	12	42,86	29	53,70	14	43,75	38	53,52	<b>93</b>	<b>50,27</b>
na odborné učiliště	5	17,86	8	14,81	3	9,38	4	5,63	<b>20</b>	<b>10,81</b>
nechci dál studovat	2	7,14	0	0,00	0	0,00	1	1,41	<b>3</b>	<b>1,62</b>
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>



Graf 8: Na jakou školu by si chtěl/a jít po ukončení ZŠ?

Zajímavé výsledky podává tabulka č. 7. Vyplyvá z ní, že o studium na odborných učilištích je mezi žáky velmi malý zájem. Tuto variantu označilo pouze 20 žáků (tj. 11 %). Zatímco střední školu by chtěla navštěvovat polovina dotazovaných (93, tj. 50 %) a gymnázium 69 dotazovaných (tj. 37%). Varovný je výsledek, že 3 žáci (tj. 2 %) nechťejí po ZŠ dál studovat.

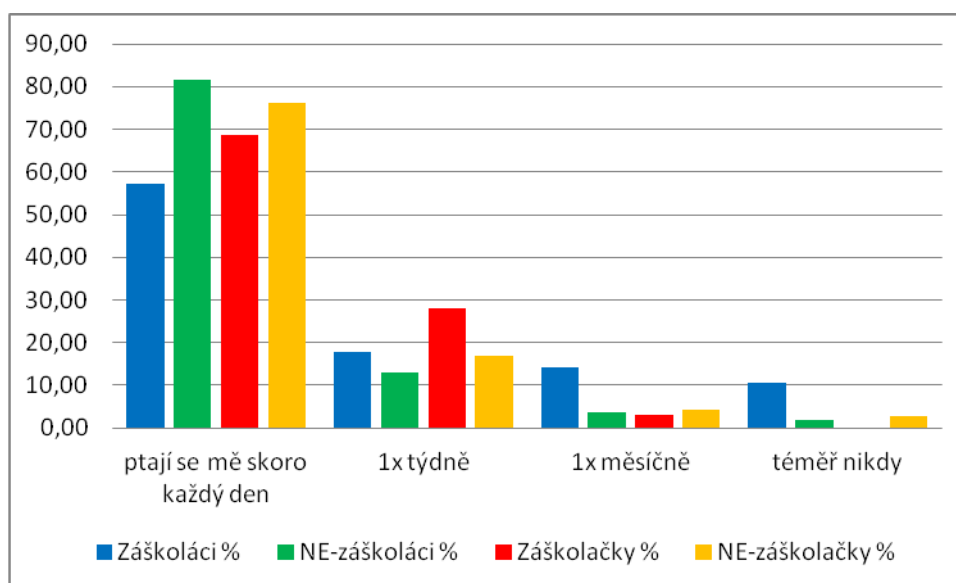
### 3. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jak souvisí záškoláctví s výchovným působením rodiny?

- položky v dotazníku č. 4, 5, 6, 7

#### Položka č. 4: Jak často se zajímají rodiče o tvůj prospěch ve škole?

Tabulka 9: Jak často se zajímají rodiče o tvůj prospěch ve škole?

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ptají se mě skoro každý den	16	57,14	44	81,48	22	68,75	54	76,06	136	73,51
1x týdně	5	17,86	7	12,96	9	28,13	12	16,90	33	17,84
1x měsíčně	4	14,29	2	3,70	1	3,13	3	4,23	10	5,41
téměř nikdy	3	10,71	1	1,85	0	0,00	2	2,82	6	3,24
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

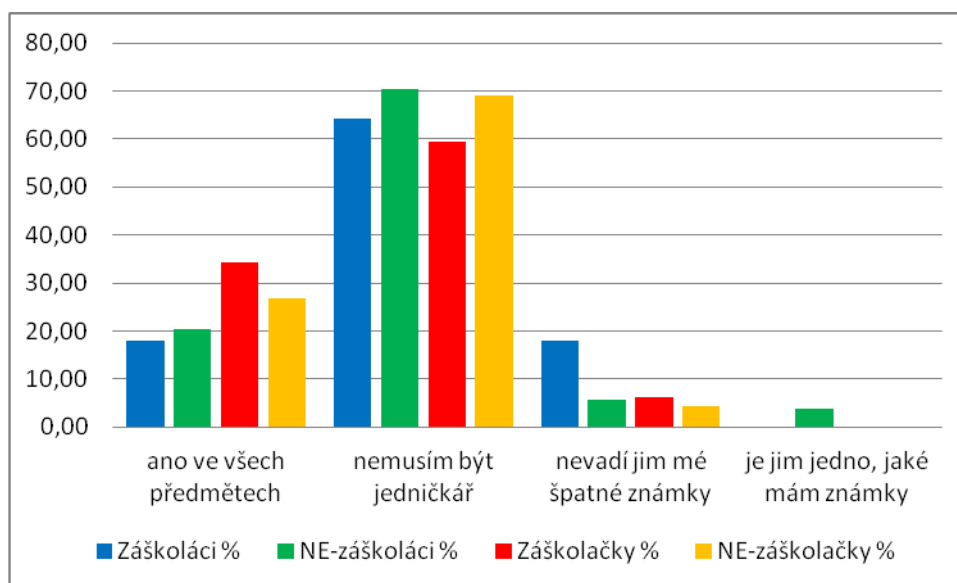


Graf 9: Jak často se zajímají rodiče o tvůj prospěch ve škole?

Téměř  $\frac{3}{4}$  žáků (136 tj. 74 %) uvedlo, že se jejich rodiče ptají na známky téměř každý den. Z tabulky č. 8 je patrný velký rozdíl mezi záškoláky a ne-záškoláky. Možnost, že se rodiče o známky zajímají téměř každý den, uvedlo 44 ne-záškoláků (tj. 81 %), ale pouze 16 záškoláků (tj. 57 %).

**Položka č. 5: Vyžadují od tebe rodiče výborné známky?***Tabulka 10: Vyžadují od tebe rodiče výborné známky?*

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ano ve všech předmětech	5	17,86	11	20,37	11	34,38	19	26,76	<b>46</b>	<b>24,86</b>
nemusím být jedničkář	18	64,29	38	70,37	19	59,38	49	69,01	<b>124</b>	<b>67,03</b>
nevadí jim mé špatné známky	5	17,86	3	5,56	2	6,25	3	4,23	<b>13</b>	<b>7,03</b>
je jim jedno, jaké mám známky	0	0,00	2	3,70	0	0,00	0	0,00	<b>2</b>	<b>1,08</b>
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

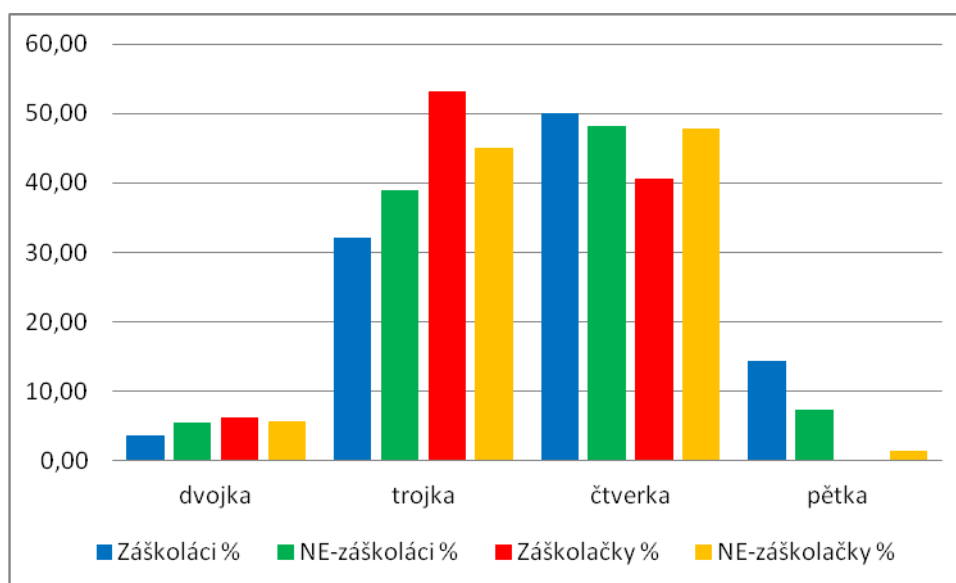
**Graf 10: Vyžadují od tebe rodiče výborné známky?**

Ze 185 dotazovaných (tj. 100 %) 124 (tj. 67 %) uvedlo, že rodiče chtějí, ať mají dobré známky, ale nemusí být jedničkáři. 46 dotazovaných (tj. 25 %) naopak uvádí, že rodiče po nich vyžadují výborné výsledky.

**Položka č. 6: Jaká známka už je pro tvé rodiče špatná?**

*Tabulka 11: Jaký známka už je pro tvé rodiče špatná?*

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
dvojka	1	3,57	3	5,56	2	6,25	4	5,63	<b>10</b>	<b>5,41</b>
trojka	9	32,14	21	38,89	17	53,13	32	45,07	<b>79</b>	<b>42,70</b>
čtverka	14	50,00	26	48,15	13	40,63	34	47,89	<b>87</b>	<b>47,03</b>
pětka	4	14,29	4	7,41	0	0,00	1	1,41	<b>9</b>	<b>4,86</b>
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>



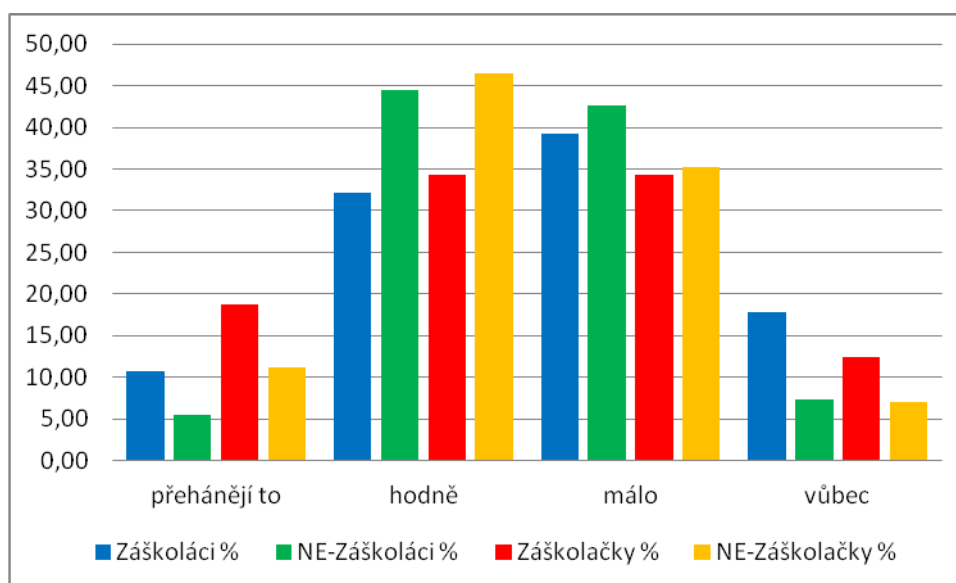
**Graf 11: Jaká známka už je pro tvé rodiče špatná?**

V tabulce č. 10 uvádí 87 žáků (tj. 47 %), že jejich rodiče za špatnou známku považují čtverku. 79 žáků (tj. 43 %) uvádí jako špatnou známku trojku.

## Položka č. 7: Jak moc jsou na tebe rodiče přísní?

Tabulka 12: Jak moc jsou na tebe rodiče přísní?

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
přehánějí to	3	10,71	3	5,56	6	18,75	8	11,27	20	10,81
hodně	9	32,14	24	44,44	11	34,38	33	46,48	77	41,62
málo	11	39,29	23	42,59	11	34,38	25	35,21	70	37,84
vůbec	5	17,86	4	7,41	4	12,50	5	7,04	18	9,73
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>



Graf 12: Jak moc jsou na tebe rodiče přísní?

Z výše uvedených dat vyplývá, že 77 žáků (tj. 42 %) má pocit, že jsou na ně rodiče hodně přísní a 20 žáků (tj. 11 %) dokonce uvádí, že to rodiče přehánějí. Naopak 18 žáků (tj. 10 %) má pocit, že jejich rodiče nejsou přísní vůbec.

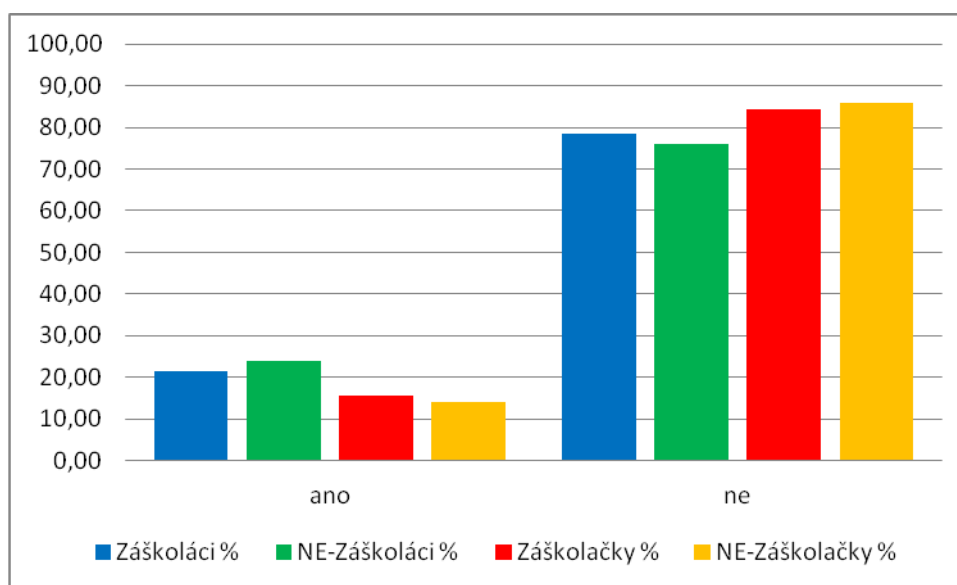
#### 4. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaké zkušenosti mají žáci se šikanou?

- položky v dotazníku č. 8, 9, 10

##### Položka č. 8: Byl/a jsi někdy ve škole šikanován/a?

Tabulka 13: Byl/a jsi někdy ve škole šikanován/a?

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ano	6	21,43	13	24,07	5	15,63	10	14,08	<b>34</b>	<b>18,38</b>
ne	22	78,57	41	75,93	27	84,38	61	85,92	<b>151</b>	<b>81,62</b>
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>



Graf 13: Byl/a jsi někdy ve škole šikanován/a?

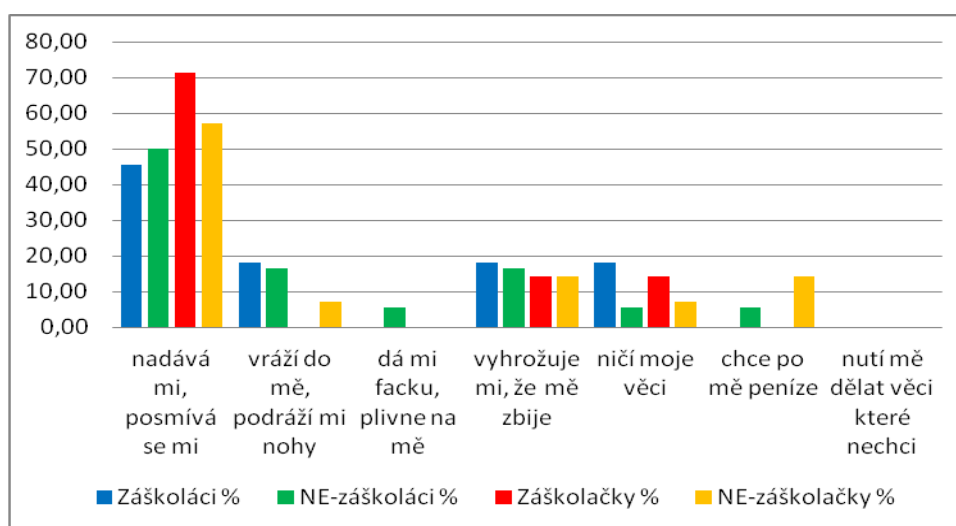
Výsledky otázky týkající se šikany odhalily, že 151 žáků (tj. 82 %) nebylo nikdy šikanováno. Zbýlých 34 žáků (tj. 18 %) uvádí, že šikanováni byli.



## Položka č. 9: Ve škole se mi stává, že někdo:

Tabulka 14: Nejčastější projevy šikany.

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
nadává mi, posmívá se mi	5	45,45	9	50,00	5	71,43	8	57,14	27	54,00
vráží do mě, podráží mi nohy	2	18,18	3	16,67	0	0,00	1	7,14	6	12,00
dá mi facku, plivne na mě	0	0,00	1	5,56	0	0,00	0	0,00	1	2,00
vyhrožuje mi	2	18,18	3	16,67	1	14,29	2	14,29	8	16,00
ničí moje věci	2	18,18	1	5,56	1	14,29	1	7,14	5	10,00
chce po mě peníze	0	0,00	1	5,56	0	0,00	2	14,29	3	6,00
nutí mě dělat věci, které nechci	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
<b>celkem</b>	<b>11</b>	<b>63,64</b>	<b>18</b>	<b>72,22</b>	<b>7</b>	<b>71,43</b>	<b>14</b>	<b>64,29</b>	<b>50</b>	<b>68,00</b>

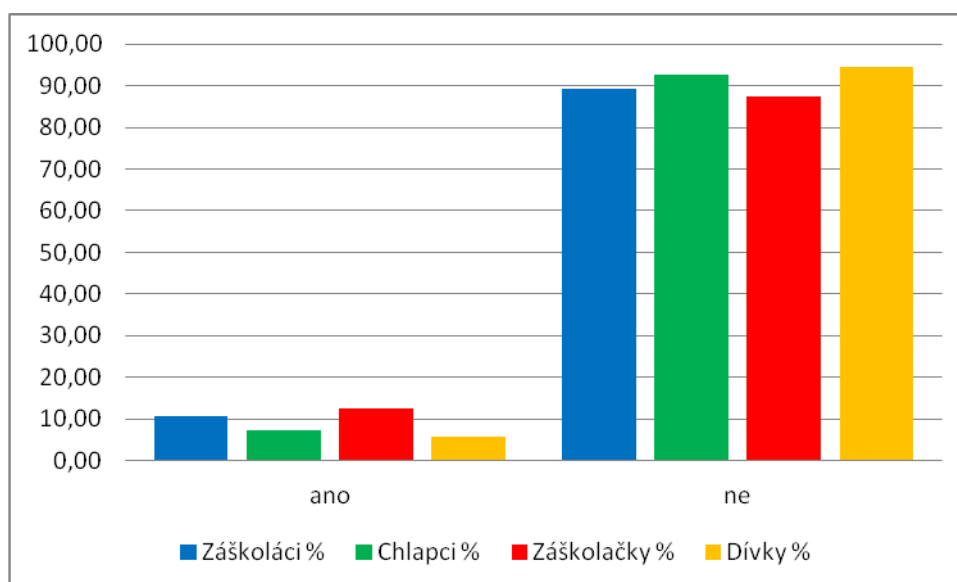


Graf 14: Nejčastější projevy šikany.

Z výzkumného šetření je patrné, že nejčastější projev šikany ve škole jsou nadávky a posměch. Tuto možnost označilo 27 respondentů (tj. 54 %).

**Položka č. 10: Bojíš se kvůli šikaně chodit do školy?***Tabulka 15: Bojíš se kvůli šikaně chodit do školy?*

ODPOVĚĎ	Záškoláci		NE-záškoláci		Záškolačky		NE-záškolačky		CELKEM	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
ano	3	10,71	4	7,41	4	12,50	4	5,63	15	8,11
ne	25	89,29	50	92,59	28	87,50	67	94,37	170	91,89
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

**Graf 15: Bojíš se kvůli šikaně chodit do školy?**

Ze zjištěných údajů jasně vyplývá, že se žáci většinou nebojí chodit do školy kvůli šikaně. Z celkového počtu 185 žáků (tj. 100 %) jich 170 (tj. 92 %) uvádí, že se nebojí. Pouze 15 žáků (tj. 8 %) přiznává strach ze šikany ve škole.

**5. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaké zkušenosti mají žáci se šikanou?**

- položka v dotazníku č. 11

**Položka č. 11: Jak trávíš volný čas, když přijdeš ze školy domů?**

*Tabulka 16: Jak trávíš volný čas, když přijdeš ze školy domů?*

ODPOVĚĎ	hraní her na PC, internet		sledování TV		kroužek, sport		trávení času s kamarády		aktivity s rodiči	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
3h a více denně	75	40,54	53	28,65	2	1,08	87	47,03	5	2,70
1-2h denně	79	42,70	70	37,84	11	5,95	65	35,14	13	7,03
několikrát za týden	25	13,51	43	23,24	68	36,76	24	12,97	85	45,95
několikrát za měsíc	4	2,16	16	8,65	51	27,57	8	4,32	73	39,46
vůbec	2	1,08	3	1,62	53	28,65	1	0,54	9	4,86
<b>celkem</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>	<b>185</b>	<b>100,00</b>

Z tabulky č. 16 vyplývá, že 79 žáků (tj. 43 %) stráví denně u počítače 1 – 2 hodiny. Dalších 75 žáků (tj. 41 %) dokonce 3 a více hodin denně. Necelá třetina žáků (53 tj. 29 %) pak 3 a více hodin denně tráví u televize. Oproti tomu stejný počet žáků uvádí, že se vůbec nevěnují žádnému sportu ani nemají kroužek. Skoro polovina dotazovaných (87 tj. 47 %) tráví se svými kamarády 3 a více hodin denně, ale jen 5 žáků (tj. 3 %) uvádí stejnou dobu pro aktivity s rodiči. Zajímavý výsledek je potom ten, že 1 žák (tj. 1 %) uvedl skutečnost, že s kamarády netráví čas vůbec, a 9 dotazovaných (tj. 5 %) označilo stejnou možnost, co se týká aktivit s rodiči.

Pro lepší přehlednost jsou data dále rozdělena do 4 tabulek, pro každou kategorii zvlášť.

Tabulka 17: Záškoláci – trávení volného času.

Záškoláci	hraní her na PC, internet		sledování TV		kroužek, sport		trávení času s kamarády		aktivity s rodiči	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
3h a více denně	9	32,14	5	17,86	0	0,00	17	60,71	0	0,00
1-2h denně	14	50,00	10	35,71	2	7,14	8	28,57	1	3,57
několikrát za týden	4	14,29	8	28,57	9	32,14	2	7,14	12	42,86
několikrát za měsíc	0	0,00	4	14,29	9	32,14	0	0,00	12	42,86
vůbec	1	3,57	1	3,57	8	28,57	1	3,57	3	10,71
<b>celkem</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>	<b>28</b>	<b>100,00</b>

Tabulka 18: NE-záškoláci – trávení volného času.

NE-záškoláci	hraní her na PC, internet		sledování TV		kroužek, sport		trávení času s kamarády		aktivity s rodiči	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
3h a více denně	22	40,74	16	29,63	2	3,70	39	72,22	1	1,85
1-2h denně	19	35,19	15	27,78	4	7,41	12	22,22	1	1,85
několikrát za týden	10	18,52	14	25,93	17	31,48	2	3,70	23	42,59
několikrát za měsíc	2	3,70	7	12,96	13	24,07	1	1,85	26	48,15
vůbec	1	1,85	2	3,70	18	33,33	0	0,00	3	5,56
<b>celkem</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>	<b>54</b>	<b>100,00</b>

Tabulka 19: Záškolačky – trávení volného času.

Záškolačky	hraní her na PC, internet		sledování TV		kroužek, sport		trávení času s kamarády		aktivity s rodiči	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
3h a více denně	14	43,75	12	37,50	0	0,00	8	25,00	1	3,13
1-2h denně	13	40,63	17	53,13	2	6,25	14	43,75	4	12,50
několikrát za týden	4	12,50	3	9,38	13	40,63	7	21,88	18	56,25
několikrát za měsíc	1	3,13	0	0,00	7	21,88	3	9,38	9	28,13
vůbec	0	0,00	0	0,00	10	31,25	0	0,00	0	0,00
<b>celkem</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>	<b>32</b>	<b>100,00</b>

Tabulka 20: NE-záškolačky – trávení volného času.

NE-záškolačky	hraní her na PC, internet		sledování TV		kroužek, sport		trávení času s kamarády		aktivity s rodiči	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
3h a více denně	30	42,25	20	28,17	0	0,00	23	32,39	3	4,23
1-2h denně	33	46,48	28	39,44	3	4,23	31	43,66	7	9,86
několikrát za týden	7	9,86	18	25,35	29	40,85	13	18,31	32	45,07
několikrát za měsíc	1	1,41	5	7,04	22	30,99	4	5,63	26	36,62
vůbec	0	0,00	0	0,00	17	23,94	0	0,00	3	4,23
<b>celkem</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>	<b>71</b>	<b>100,00</b>

## 6.2 Shrnutí výsledků

### 1. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaká je míra záškoláctví na 2. stupni ZŠ zvoleného regionu?

Na tuto otázku odpovídaly v dotazníku položky č. 12 – 15. Z uvedených výsledků je zřejmé, že se záškoláctví na 2. stupni základních škol vyskytuje a to ve značné míře. Celá třetina dotazovaných žáků uvedla, že se někdy v životě záškoláctví dopustili. U chlapců byla míra záškoláctví vyšší o 3 % než u dívek. Také v četnosti jsou aktivnější chlapci. Překvapivý je fakt, že 5 % chlapců uvedlo, že za školu chodí každý týden. Téměř třetina dívek naopak uvedla, že se záškoláctví dopustila pouze jednou v životě.

V položce, která zjišťovala nejčastější důvod ke vzniku záškoláctví, měli žáci vybrat jednu možnost, které se nejvíce shoduje se skutečností. Nejvíce žáků (30 %) odpovědělo, že důvod, proč nešli do školy, je ten, že je přemluví kamarádi. Čtvrtina žáků šla za školu kvůli psaní testu a téměř stejný podíl žáků kvůli nudě ve škole.

*Celkem 32 % dotazovaných uvedlo, že někdy byli za školou. Tedy každý třetí žák má zkušenost se záškoláctvím.*

### 2. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaký vztah mají žáci ke vzdělání?

První tři položky v dotazníku zjišťovaly vztah žáků ke škole a ke vzdělání. Více než polovina žáků má své oblíbené předměty. Každého čtvrtého žáka učení baví a chodí do školy rád. Přes 90 % žáků má jasno v tom, že je vzdělání důležité. To je zřejmě i důvod toho, že 88 % žáků by rádo šlo po ukončení základní školy na střední školu ukončenou maturitou.

*Z výsledků dotazníkového šetření jasně vyplývá, že žáci mají kladný vztah ke vzdělání a že téměř všichni žáci si uvědomují, že je pro ně vzdělání důležité.*

### 3. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jak souvisí záškoláctví s výchovným působením rodiny?

Souvislost záškoláctví s výchovným působením rodiny zjišťovaly položky č. 4 – 7 v dotazníku. Cílem bylo zjistit zájem rodičů o prospěch žáků. Výsledky ukázaly jeden poměrně velký rozdíl mezi záškoláky a NE-záškoláky. Zatímco 81 % chlapců, kteří nemají

zkušenost se záškoláctvím, uvedlo, že se jich rodiče na prospěch ptají téměř každý den, tak stejnou frekvenci zájmu označilo pouze 57 % záškoláků. Z nich další čtvrtina uvedla, že se jich rodiče na prospěch ptají jen párkrát do měsíce nebo nikdy. To značí určitý nezájem ze strany rodičů o studijní výsledky žáků. Takový nezájem může v žákovi vyvolat pocit... a dává mu větší prostor k páchání záškoláctví.

U dívek bylo zajímavé opačné zjištění. 34 % záškolaček uvedlo, že po nich rodiče požadují výborné výsledky ve všech předmětech a pro více než polovinu rodičů těchto dívek je trojka požadována za špatnou známku. To naopak může představovat vysoké nároky na dítě ze strany rodičů. S tím může být spojený strach ze špatných výsledků, z vlastního selhání apod.

*Z výsledků výzkumu je patrné, že určitá souvislost mezi záškoláctvím a výchovným působením rodiny je. Nezájem rodičů nebo naopak přehnané nároky mohou být příčinami záškoláctví.*

#### **4. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaké zkušenosti mají žáci se šikanou?**

K této otázce se vztahovaly položky č. 8, 9 a 10 v dotazníku. Z výsledků vyplývá, že častěji jsou šikanováni chlapci (23 %) než dívky (15 %). V polovině případů se jedná o verbální útoky v podobě nadávek, posměchu. Přesto 92 % žáků ze všech dotazovaných nemá strach chodit do školy kvůli šikaně.

*Podle výsledků výzkumu má zkušenosti se šikanou 18 % žáků, ale pouze 8 % udává, že má kvůli šikaně strach chodit do školy.*

#### **5. VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jakými způsoby tráví žáci volný čas?**

Tuto otázku objasnila v dotazníku položka č. 11, kde žáci ke každé aktivitě měli označit, jak často se jí věnují. Z výsledků lze vyčíst, že 83 % všech dotazovaných se denně věnuje počítači a stejné procento se každý den setkává se svými kamarády. Varovný, přesto podle názoru autorky nijak překvapivý, je výsledek, že 29 % všech dotazovaných uvedlo, že se nikdy nevěnují sportu ani nenavštěvují žádný kroužek. To pouze potvrdilo obecně známý názor, že děti v současné době mají velmi málo pohybu.

## ZÁVĚR

Problematika záškoláctví je ve svých příčinách, projevech i následcích velmi složitá. Dotýká se nejen žáka, ale i školy, jeho rodiny a okolí, v němž se záškolák pohybuje. Záškoláctví je považováno za celospolečenský problém, a jeho řešení je velmi složité a dlouhotrvající.

V teoretické části této bakalářské práce jsem se zaměřila na záškoláctví jako na sociálně patologický jev, na jeho druhy a kategorie. Popsala jsem nejčastější příčiny vzniku záškoláctví. Pozornost jsem soustředila na vliv rodinného působení, na školní prostředí a na vliv vrstevníků a způsob trávení volného času. Charakterizovala jsem některé další patologické jevy a zmínila možné návrhy na opatření.

Praktickou část práce jsem orientovala na reálný stav záškoláctví na druhém stupni základních škol v regionu Nový Jičín. Úvodem jsem nastínila výzkumné otázky, na které se mi dostalo odpovědí dotazníkovým šetřením. Cílem bylo zjistit, zda a v jaké míře se záškoláctví v daném regionu vyskytuje. Na základě výsledků z výzkumu je patrné, že se záškoláctví dopouští každý třetí žák druhého stupně základních škol. Domnívám se, že si žáci neuvědomují následky v plné míře. Záškoláctví považují za zábavu a zároveň za způsob, jak se vyhnout nepříjemným povinnostem, například psaní testu nebo zkoušení.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit příčiny vzniku záškoláctví. Nejvíce dotazovaných žáků, téměř třetina, přiznala, že je k záškoláctví přemluvil kamarád. Dalšími důvody bylo vyhýbání se zkoušení a nudné hodiny.

I přes tyto výsledky však více než 90 % všech dotazovaných žáků uvedlo, že je pro ně vzdělání důležité. Přejme si proto, aby tento názor panoval mezi žáky i nadále, aby byli šťastní a spokojení a vyrostli z nich zdraví a vyrovnaní lidé. To je také jedním z poslání sociální pedagogiky.



## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČECH, T. Škola a sociálně patologické symptomy v projevech žáků. In STŘELEČEK, S. (ed.) *Studie z teorie a metodiky výchovy I*. 2. vyd. Brno: Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU, 2004. ISBN 80-86633-21-7.
- [2] FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8
- [3] GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [4] HÁJEK, B.; PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- [5] HAVLÍK, R.; KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-327-7
- [6] HEŘMANOVÁ, J.; MACEK, M. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2. vyd. Praha: OPTYS, 2009. ISBN 978-80-86784-77.
- [7] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] HUDECOVÁ, A. Sociálně deviácie v školskom prostredí. In KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.
- [9] JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- [20] KOHOUTEK, R. *Základy pedagogické psychologie*. Brno: Cerm, 1996. ISBN 80-85867-94-X.
- [31] KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3.
- [42] KRÁLÍKOVÁ, M.; SINGEROVÁ-NEČESANÁ, J. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Praha: SPN, 1985, ISBN 14-551-85.
- [53] KYRIACOU, CH. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3

- [64] MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2310-5.
- [75] NELEŠOVSKÁ, A. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0738-1.
- [86] PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [97] PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8
- [108] PORTMANNOVÁ, R. *Jak zacházet s agresivitou*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-094-4.
- [119] ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.
- [20] ŘÍČAN, P.; KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie*. 4. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1049-5.
- [212] SOVÁK, a kol. *Defektologický slovník*. 3. vyd. Jinočany: H&H, 2000. ISBN 80-86022-76-5.
- [22] ŠTÍPEK, J. *Sociální příčiny poruch chování obtížně vychovatelné mládeže*. Praha: SPN, 1987. ISBN 14-137-87.
- [23] VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- [24] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005a. ISBN 80-246-0956-8.

## SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZŠ      Základní škola.

VO      Výzkumná otázka.

apod.    A podobně.

tj.      To je.

**SEZNAM TABULEK**

Tabulka 1 – Pohlaví respondentů

Tabulka 2 – Byl/a jsi někdy za školou?

Tabulka 3 – Jak často chodíš za školu?

Tabulka 4 – Chodíš za školu na celý den?

Tabulka 5 – Jaký je důvod, proč chodíš za školu?

Tabulka 6 – Máš ve škole své oblíbené předměty?

Tabulka 7 – Jaký máš názor na školu a na vzdělání?

Tabulka 8 – Na jakou školu by si chtěl/a jít po ukončení ZŠ?

Tabulka 9 – Jak často se zajímají rodiče o tvůj prospěch ve škole?

Tabulka 10 – Vyžadují od tebe rodiče výborné známky?

Tabulka 11 – Jaký známka už je pro tvé rodiče špatná?

Tabulka 12 – Jak moc jsou na tebe rodiče přísní?

Tabulka 13 – Byl/a jsi někdy ve škole šikanován/a?

Tabulka 14 – Nejčastější projevy šikany

Tabulka 15 – Bojíš se kvůli šikaně chodit do školy?

Tabulka 16 – Jak trávíš volný čas, když přijdeš ze školy domů?

Tabulka 17 – Záškoláci – trávení volného času

Tabulka 18 – Ne-záškoláci – trávení volného času

Tabulka 19 – Záškolačky – trávení volného času

Tabulka 20 – NE-záškolačky – trávení volného času

## SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník

## DOTAZNÍK

Milí žáci,

jmenuji se Gabriela Billová a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Chtěla bych vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který zjišťuje **příčiny záškoláctví**. Dotazník je **anonymní** a výsledky budou použity v mé bakalářské práci.

Děkuji za spolupráci.

**Jsem:**                      chlapec                                      dívka

### **1. Máš ve škole své oblíbené předměty?**

- a) mám rád/a všechny předměty
- b) mám několik oblíbených předmětů
- c) nemám žádný oblíbený předmět

### **2. Jaký máš názor na školu a na vzdělání?**

- a) do školy chodím rád/a, učení mě baví
- b) vzdělání je důležité, proto chodím do školy
- c) na vzdělání mi nezáleží

### **3. Na jakou školu by si chtěl/a jít po ukončení ZŠ?**

- a) na gymnázium
- b) na střední školu
- c) na odborné učiliště
- d) nechci dál studovat

### **4. Jak často se zajímají rodiče o tvůj prospěch ve škole?**

- a) ptají se mě skoro každý den
- b) 1x týdně
- c) 1x měsíčně
- d) nikdy

### **5. Vyžadují od tebe rodiče výborné známky?**

- a) ano, ve všech předmětech
- b) chtějí, ať mám dobré známky, ale nemusím být jedničkář
- c) nevadí jim, když mám špatné známky
- d) je jim jedno, jaké mám známky

### **6. Jaká známka už je pro tvé rodiče „špatná“?**

- a) 2
- b) 3
- c) 4
- d) 5

**7. Jak moc jsou na tebe rodiče přísní?**

- a) přehánějí to
- b) hodně
- c) málo
- d) vůbec

**8. Byl/a jsi někdy ve škole šikanován?**

- a) ano
- b) ne

**9. Ve škole se mi stává, že někdo:**

*(označ všechny odpovědi, které NEJVÍCE odpovídají skutečnosti)*

- a) nadává mi, posmívá se mi
- b) vráží do mě, podráží mi nohy
- c) dá mi facku, plivne na mě
- d) vyhrožuje mi, že mě zbije
- e) ničí moje věci
- f) chce po mě peníze
- g) nutí mě dělat věci, které se mi nelíbí

**10. Bojíš se kvůli šikaně chodit do školy?**

- a) ano
- b) ne

**11. Jak trávíš volný čas, když přijdeš ze školy domů?**

*(v každém řádku označ JEDNU odpověď)*

hraní her na PC	3h a více denně	1-2h denně	několikrát týdně	několikrát za rok	vůbec
sledování TV	3h a více denně	1-2h denně	několikrát týdně	několikrát za rok	vůbec
kroužek	3h a více denně	1-2h denně	několikrát týdně	několikrát za rok	vůbec
čas s kamarády	3h a více denně	1-2h denně	několikrát týdně	několikrát za rok	vůbec
aktivity s rodiči	3h a více denně	1-2h denně	několikrát týdně	několikrát za rok	vůbec

**12. Byl/a jsi někdy za školou?**

- a) ano
- b) ne

***POKUD SI ODPOVĚDĚL/A NE → na další otázky už neodpovídej***

**13. Jak často chodíš za školu?**

- a) každý týden
- b) párkrát do měsíce
- c) několikrát za rok
- d) byl/a jsem jen jednou

**14. Chodíš za školu na celý den?**

- a) ano
- b) chodím na více dnů sobě
- c) ne, jen na několik hodin

**15. Jaký je důvod, proč chodíš za školu?**

*(označ JEDNU odpověď, která NEJVÍCE odpovídají skutečnosti)*

- a) hodiny jsou nudné
- b) měla se psát písemka nebo zkoušení
- c) mám problém s učitelem
- d) mám problém se spolužáky
- e) přemluvili mě kamarádi
- f) rodinné problémy
- g) nechce se mi vracet od lékaře do školy



